

міграційних процесів, які потребують управлінського впливу з боку держави. На відміну від інших видів ресурсу кожна особа поступово змінюється якісно впродовж усього життя (головним чином, набуваючи та втрачаючи знання та навички, змінюючи фах, професію, спеціалізацію, психофізичні характеристики), при цьому розвиток трудових ресурсів відбувається у межах об'єктивних соціальних закономірностей, тоді як окрема особа діє в умовах існуючого на певній території законодавства за суб'єктивним сприйняттям обов'язковості виконання цих законів.

Таким чином, трудові ресурси потребують різних підходів, принципів, методів щодо використання потенціалу трудових ресурсів території, персоналу підприємства (або іншого учасника господарчої діяльності), окремої особи. Таким чином, трудовий потенціал являє собою сукупність властивостей трудових ресурсів щодо виконання певного обсягу робіт встановленої кваліфікації, складності, важкості (технічний потенціал), виробництва забезпеченого попитом обсягу певної продукції (виробничий потенціал), створення економічного результату (економічний потенціал трудових ресурсів).

Згідно із цим визначення категорії трудовий потенціал, необхідно провести оцінку стану використання трудового потенціалу регіону на основі кількісних та якісних характеристик оцінки, що буде проведено у подальших дослідженнях.

Використана література

1. Клияненко Б.Т. Совершенствование механизма продуктивности и оплаты труда в условиях ресурсосбережения: монография / Б.Т. Клияненко, О.В. Додонов, А.И. Акмаев. – Луганск: ИЭПИ НАН Украины; Алчевск: ДонГТУ, 2008. – 175 с.

2. Конституція України [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.]: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

3. Островерхов В. Використання зарубіжного досвіду для вдосконалення концепції зайнятості України в умовах кризи / В. Островерхов // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. – Тернопіль: Економічна думка. – 2009. – Вип. 14. – С. 62-65

Теоретичні аспекти збалансованого розвитку регіону

*Попова І.А., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Національного фармацевтичного університету*

e-mail: ira_popova_dik@ukr.net

*Філатова Е.О., здобувач вищої освіти 2-го курсу спеціальності Публічне
управління та адміністрування
Національного фармацевтичного університету*

Проблема збалансованого розвитку регіонів постає перед кожною державою світового співтовариства, адже від успішності розвитку окремих регіонів залежить розвиток країни в цілому. В сучасних умовах актуальною є вимога реалізації функції управління розвитком регіону, на засадах забезпечення умов збалансованого розвитку, з урахуванням впливу як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Наслідком управління розвитком регіону є не тільки ефективна робота підприємств, які розташовані на території регіону, а й рівень та якість життя населення.

На сьогоднішній день існує певна невизначеність щодо поняття "збалансований розвиток регіону", про це свідчить те, що при аналізі виявлено багато джерел, в яких існують тлумачення збалансованого розвитку у сполученні з поняттями стабільного, сталого, комплексного розвитку регіону, проте його також використовують при розгляді економічних, інвестиційних напрямів розвитку регіону, у дослідженнях регіональної політики, екологічних питань. Тому теоретичні розробки є актуальними і важливими для розуміння та використання системи збалансованого розвитку регіону.

Вивченню питань регіонального розвитку присвячені наукові праці таких вчених, як: Василенко В., Геєць В., Амоша А., Долішний М., Прокопенко Н., Чумачено Н. та інших. Науковою спільнотою створене значне науково-теоретичне підґрунтя проблематики, проте дискусійність категорійного апарату, відсутність цілісності концепції забезпечення збалансованого розвитку регіону підтверджує актуальність та необхідність подальшого вивчення цього питання.

Формування сприятливих умов для розвитку регіону є однією з основних функцій управління сучасності. Законом України «Про місцеве самоврядування» у, ст. 27 "повноваження у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку" визначено, що однією з функцій є "...забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів" [1]. В основі теоретичних досліджень існують такі поняття: "регіон", "розвиток", "збалансованість", "збалансований розвиток".

Узагальнюючи різні підходи до розкриття сутності поняття "регіон", автори визначають, що регіон — це складна відкрита соціально-економічна система, у якій відбуваються процеси відтворення усіх елементів системи, а також соціальних, економічних, екологічних процесів, що забезпечують динаміку рівня і якості життя населення на основі збереження та розвитку економічного, соціального та екологічного потенціалів. Розвиток розглядають як процес переходу з одного стану в інший, більш удосконалене, перехід до нового якісного стану. Результатом пошуку стратегій розвитку став розгляд у 1972 році на Конференції ООН у Стокгольмі питання комплексного, зрівноваженого еколого-економічного розвитку, тоді ж уперше в міжнародно-правовому лексиконі був застосований англomовний термін "sustainable development", який перекладається як збалансований, сталий, стійкий, прикметник "sustainability" слід розуміти як "збалансованість, гармонійність", "збалансований розвиток регіону" [2].

Результати дослідження сучасних теоретичних аспектів збалансованого розвитку регіону також довели, що в наукових публікаціях він розглядається як "стійкий", "стабільний", "комплексний". Ряд авторів розглядає ці поняття як ідентичні, інші вважають, що стійкий розвиток повинен здійснюватися на основі "збалансованості" усіх елементів системи; треті вважають, що збалансований розвиток регіону повинен здійснюватися на основі комплексного підходу до розвитку регіону; ряд учених вважає, що стійкий розвиток визначається пропорційним співвідношенням усіх елементів економічного потенціалу регіону.

Водночас, слід зазначити, що поняття «сталий розвиток» є внутрішньо суперечливим, оскільки слово «сталий» означає «незмінний, постійний», а «розвиток» — рух вперед. Стосовно інших пропонованих синонімів до поняття «збалансований розвиток», вважаємо, що кожне словосполучення за змістом є відмінним від інших.

Категорія «збалансований розвиток» не має близьких синонімів, оскільки вона набагато ширша у змістовому наповненні, ніж дефініції «системний», «комплексний»,

«сталий», які у науці часто ототожнюють із «збалансований». Останній є складнішим поняттям, відмінним від комплексного розвитку, який включає набір певних компонентів (напрямів) та системного становлення, що охоплює сукупність елементів (комплекс) та зв'язки і взаємозв'язки між ними (систему). Категорію «збалансований» розуміємо як таку, що передбачає сукупність складових компонентів, зв'язки і взаємозв'язки між ними, які є взаємоврівноважені або раціонально співвідносні між собою. Така взаєморівновага та взаємобаланс у розвитку передбачає кількісне оптимальне співвідношення окремих складових одне з одним у єдиному цілому, з врахуванням системи зв'язків, що дозволяють досягти найвище можливого результату. Тобто «збалансований розвиток» певною мірою можна визначити як системний, що має оптимально співвідносні (врівноважені) між собою складові і зв'язки. Саме розуміння під збалансованим розвитком забезпечення оптимального співвідношення між окремими складовими розвитку, а не рівноваги між ними, відрізняє пропоновану нами дефініцію від поняття «зрівноважений розвиток». Це підтверджується порівнянням аналізованих понять із англійськими аналогами, а саме: «сталий розвиток» перекладається від «sustainable development», «збалансований розвиток» – від «balanced development», а «зрівноважений розвиток» – від «well-balanced development».

Проведене узагальнення наукових публікацій вітчизняних науковців щодо сутності збалансованого розвитку регіону можна розглядати як багатовимірний і багатоаспектний процес змін економічної, соціальної, екологічної та інших сфер регіональної системи, які призводять до перетворень, результатом яких повинно стати забезпечення динамічного підвищення рівня і якості життя населення на основі розширеного відтворення.

Висновки. Процес збалансованого розвитку регіонів є надзвичайно складним та характеризується сьогодні невідповідністю між накопиченим економічним потенціалом території та його використанням. Тобто не ефективно використовується наявний виробничий, трудовий й інші потенціали території у співставленні з потребами регіонального соціуму. Тому метою збалансованого розвитку регіонів слід вважати подолання протиріччя між обсягами виробництва у регіоні (імпорту і експорту) та потребами населення регіону, а сутність збалансованого розвитку регіонів полягає в ефективному використанні та накопиченні існуючого економічного потенціалу території, формуванні таких пропорцій господарчого комплексу регіону, при яких поряд зі спеціалізованими галузями розвивалися такі, які сприяли б та забезпечували потреби регіонального соціуму, поліпшували якісні й кількісні характеристики життя населення.

Отже, на наш погляд, збалансований розвиток регіону слід визначити, як процес змін економічних, соціальних, екологічних сфер регіональної системи, що призводять до якісних рівноважних перетворень у напрямі підвищення рівня і якості умов життєдіяльності людини. Збалансований розвиток слід розглядати як багатомірний та багатоаспектний процес, що відбувається для досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей для забезпечення рівня та якості життя населення.

Використана література:

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні". – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

2. Непийвода В.П. Проблема відтворення англословних термінів "sustainable development" та "sustainability" в українській правничій мові / В.П. Непийвода // Екологічний вісник. — 2008. — №3. — С. 24—26. . — М., 2002. — 161 с.